

در پی ارتحال آیت‌الله‌العظمی سیدمحمدصادق روحانیرحمته‌اللهه صورت گرفت

تجلیل امام خامنه‌ای، مراجع عظام و علما از نیم‌قرن خدمات علمی آیت‌الله‌العظمی روحانیرحمته‌اللهه

حضرت آیت‌الله حاج سید محمدصادق روحانی، از فقها و علمای حوزه علمیه قم و از شاگردان

آیت‌الله‌العظمی بروجردی و امام راحل رحمه‌الله و از مبارزان دوران انقلاب، پس از عمری ترویج مکتب اهل بیت علیهم‌السلام و تبلیغ معارف اسلام، تألیف کتب و آثار علمی ارزنده و تربیت شاگردان، ۲۵آذر دارفانی را وداع گفتند.
پیکر این عالم ربانی، ۲۷آذر پس از تشییع باشکوه در حرم مطهر کریمه اهل بیت علیهم‌السلام به خاک سپرده شد.
حوزه‌های علمیه قم و نجف اشرف در پی ارتحال ایشان دروس خود را تعطیل کردند.
امام خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی، مراجع عظام تقلید، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم شورای عالی حوزه‌های علمیه، مدیر حوزه‌های علمیه کشور و علمای قم و نجف اشرف در پیام‌های جداگانه‌ای ارتحال این فقیه عالی‌قدر را تسلیت گفتند.

- امام خامنه‌ای**

بسم‌الله الرحمن الرحیم

ارتحال مرحوم مغفور آیت‌الله آقای حاج سیدصادق روحانیرحمته‌الله را به خاندان مکرم و بیت شریف روحانی و شاگردان و ارادتمندان آن فقیه بزرگوار تسلیت عرض می‌کنم و رحمت و مغفرت الهی را برای ایشان مسئلت می‌نمایم.

- آیت‌الله‌العظمی‌سیستانی**

ارتحال عالم ربانی فقیه عالی‌قدر آیت‌الله حاج سید محمدصادق حسینی روحانیرحمته‌الله را به آستان مقدس حضرت ولی‌عصر (ارواح‌فاده) و به حوزه علمیه قم و بستگان گرامی و دیگر علاقه‌مندان محترم آن فقید سعید تسلیت عرض می‌کنم.

ارتحال فقیه عالی‌قدر مرحوم حضرت آیت‌الله آقای حاج سید محمدصادق حسینی روحانی رحمته‌الله را به حوزه علمیه مقدسه قم و عموم شاگردان و مقلدان ایشان و خصوصاً به بیت مکرم آن عالم وارسته تسلیت عرض می‌کنم.
از درگاه حضرت احدیت جلت آئه جبران این خسارت بزرگ و علو درجات آن فقید والا مقام را خواستارم و برای عموم بازماندگان‌شان صبر جمیل و اجر جزیل مسئلت دارم.

- آیت‌الله‌العظمی‌مکرم‌شیرازی**

ارتحال عالم ربانی و فقیه عالیقدر حضرت آیت‌الله آقای حاج سیدمحمد صادق حسینی روحانیرحمته‌الله موجب تأسف و تأثر فراوان گردید. این عالم فرزانه سالیان متمادی از عمر شریف خویش را به تعلیم علوم و معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام گذارنده و شاگردان و آثار و کتب ارزنده‌ای را به یادگار نهاده‌اند.

اینجانب این مصیبت وارده را به ولی‌الله الاعظم امام زمان رحمته‌الله، حوزه‌های علمیه و به‌خصوص به بیت معظم و شاگردان و بازماندگان و منسوبین آن فقید سعید تسلیت عرض نموده و از خداوند متعال برای ایشان علو درجات و برای بازماندگان صبر و اجر خواستارم.

- آیت‌الله‌العظمی‌نوری‌همدانی**

خبر ارتحال مرجع عالی‌قدر حضرت آیت‌الله آقای حاج سیدصادق روحانیرحمته‌الله موجب تأثر و تأسف گردید. آن فقیه عالی‌قدر عمر بابرکت خود را در مسیر ترویج فرهنگ اهل‌بیت علیهم‌السلام گذراند و با تربیت شاگردان فراوان و تألیفات ارزشمند، آثار ارزنده‌ای از خود به‌جای نهاد. اینجانب فقدان این عالم خدمت‌گزار را به محضر مبارک حضرت بقیة‌الله‌الاعظم رحمته‌الله و حوزه‌های علمیه، خاندان مکرم، شاگردان و ارادتمندان خصوصاً اقازاده‌شان تسلیت عرض نموده و علووقام برای آن فقید سعید مسئلت‌می‌نمایم.

گزیده زندگی‌نامه

آیت‌الله روحانی از شاگردان برجسته آیت‌الله‌العظمی خویی در سن ۱۴ سالگی و به تأیید مکتوب اساتیدشان به درجه اجتهاد نائل شدند.
زمان اولین دوره تدریس دروس خارج فقه و اصول ایشان به سال ۱۳۳۰ هجری شمسی برمی‌گردد و اولین چاپ رساله توضیح‌المسائل معظم‌له نیز مربوط به سال ۱۳۴۰ می‌باشد.

حضرت آیت‌الله سید محمدصادق حسینی روحانیرحمته‌الله در ماه محرم الحرام سال ۱۳۴۵ هـ. ق، ۱۳۰۵ هـ. ش، تابستان ۱۹۲۶ میلادی در شهر دیرپای علم و تمدن و اندیشه و فرهنگ اسلامی – قم – در خاندانی حسینی‌تبار، با پیشینه‌ای از علم و تقوی و فضیلت دیده به جهان گشود.

- والدین**

والدشان مرحوم حضرت آیت‌الله آقای حاج میرزاحمود روحانیرحمته‌الله از مفاخر روحانیت و حوزه علمیه قم است که در سال ۱۳۰۷ هجری قمری در قم به‌دنیا آمد. در سال ۱۳۳۰ (هـ. ق) وارد نجف اشرف شد و از محضر حضرات آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی و میرزای نائینیرحمته‌الله بهره‌ها برد. مدتی در مشهد مقدس از شاگردان مرحوم آیت‌الله‌العظمی حاج‌آقا حسین طباطبایی قمیرحمته‌الله بود. بعد از آن به حوزه علمیه قم آمد. با تلاش و کوشش و پایمردی‌های ایشان، حضرت آیت‌الله‌العظمی حاج شیخ عبدالکریم حایریرحمته‌الله به قم آمدند و تدریس علوم حوزوی را شروع کردند.

ایشان از شاگردان خاص و مخصوص و مورد عنایت آیت‌الله حائریرحمته‌الله بود که در مسجد آقا ضمن اقامه نماز جماعت، پاسخ‌گوی مسائل شرعی و گره‌گشای مشکلات مردم بود. از اقدامات ایشان می‌توان به همکاری با آیت‌الله کاشانیرحمته‌الله در قضیه ملی شدن نفت، مبارزه جلدی بارضاخان در مورد کشف حجاب و دین‌زدایی از مملکت، دعوت و تلاش برای ورود آیت‌الله‌العظمی حائری به قم، زمینه‌سازی برای تدریس ایشان و همکاری، هم‌فکری و یاری جهت تأسیس حوزه علمیه قم و… را نام برد.

این مجتهد عابد در ۱۸ شعبان ۱۳۸۱ (هـ. ق) بعد از یک بیماری طولانی وفات یافت.
والده آیت‌الله سید محمدصادق روحانی از سادات حسنی و

- حضرت آیت‌الله فیاض**

ارتحال عالم ربانی حضرت آیت‌الله آقای حاج سیدصادق روحانیرحمته‌الله موجب تأثر و تألم گردید؛ ایشان عمری را در خدمت به دین سپری نمود و آثار ارزشمندی را به یادگار گذاشت. اینجانب فقدان این عالم بزرگوار را خدمت آقا امام زمان ارواحنا فداه و حوزه علمیه قم و خانواده و فرزندان ایشان و بالخصوص حجت‌الاسلام آقا سیدجواد روحانی تسلیت عرض نموده، برای آن‌مرحوم غفران الهی و برای بازماندگان اجر جزیل و صبر جمیل از خداوند منان خواهم.

- جامعه‌مدرسین حوزه‌علمیه‌قم**

بسم‌الله الرحمن الرحیم/
اِنَّ الله وَاٰنَاله راجعون
ارتحال فقیه عالی‌قدر حضرت آیت‌الله‌العظمی آقای حاج سید محمد صادق حسینی روحانیرحمته‌الله موجب تألم و تأثر گردید.

آن فقیه وارسته از شاگردان برجسته حضرت آیت‌الله‌العظمی بروجردی و حضرت آیت‌الله‌العظمی خوییرحمته‌الله بودند که در بستر کسب فیوضات علمی از آن عالمان بزرگ، به پرورش روح اجتهاد و تکوین فقهی و علمی خود پرداختند و پس از آن در ترویج علوم اسلامی و معارف مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام در مقام تدریس و تألیف، فضایی بسیاری را تربیت کردند و آثار و تألیفات ارزشمندی به یاد گار گذاشتند که موسوعه گرانسنگ «فقه الصادق علیه‌السلام» از مهم‌ترین تألیفات آن عالم بزرگوار است.

این فقیه جلیل‌القدر در مبارزه با رژیم ستم‌شاهی نیز مواضع و بیانه‌هایی علیه حکومت پهلوی صادر کردند و از جمله اعظمی بودند که با نهضت اسلامی ملت ایران همراهی داشتند.
جامعه مدرسین حوزه علمیه قم رحلت آن عالم پارسا را به محضر حضرت بقیة‌الله‌الاعظم رحمته‌الله، رهبر معظم انقلاب، مراجع عظام تقلید-دامت برکاتهم-، حوزه‌های علمیه قم و نجف، بازماندگان محترم و همه ارادتمندان به آن بیت شریف تسلیت عرض کرده و علؤ درجات آن مرحوم و حشر با اجداد طاهرنیشان را از خداوند متعال مسألت می‌نماید.

فرزند آیت‌الله آقای حاج سیداحمد طباطبایی قمیرحمته‌الله است که ایشان

سالیان متمادی در صحن حضرت معصومه علیها‌السلام اقامه نماز جماعت داشت.

- تألیفات**

حضرت آیت‌الله سید محمدصادق روحانی دارای بالغ بر ۴۰ عنوان تألیف در حوزه‌های مختلف علوم اسلامی است، که؛ فقه الصادق در ۴۱ جلد، «زبدة الاصول» در ۶ جلد، «منهاج الفقهاء» در ۶ جلد، «فقه المسائل المستحدثة»، تعلیق بر «منهاج الصالحین» در ۳ جلد، تعلیق بر «عروة الوثقی» در ۲ جلد و تعلیق بر «وسيلة النجاة» از آثار ایشان می‌باشد.

- تصمیمات**

حضرت آیت‌الله روحانی دروس پایه ادبیات عرب را در قم نزد پدر بزرگوارشان فرا گرفتند. سپس در سال ۱۳۵۵ (هـ. ق) در سن ۱۰ سالگی به‌همراه برادر بزرگترشان برای استفاده از اساتید بزرگ و نام‌آور حوزه علمیه کهن نجف اشرف، رنج و مشکلات هجرت از قم به نجف را پذیرا شدند. به‌دلیل هوش و استعداد فوق‌العاده و حیرت‌برانگیزشان، دوره چند ساله دروس «سطح» را در مدت یک سال به اتمام رساندند و به امتحان و توصیه آیت‌الله‌العظمی خوییرحمته‌الله در سن ۱۱ سالگی وارد درس خارج فقه و اصول شدند.

- اساتید**

ایشان به‌دلیل علاقه و پشتکار فراوانشان هر روز در چندین درس مراجع و بزرگان حوزه علمیه شرکت می‌کردند. عمده اساتید ایشان عبارتند از آیات عظام: – کاظم شیرازی، محمدحسین اصفهانی، سید ابوالحسن اصفهانی، سید محمدحسین طباطبایی بروجردی، سید ابوالقاسم خویی، محمدعلی کاظمینی و محمدرضال یاسینرحمته‌الله.

آیت‌الله روحانی از وجود تمامی اساتید نام‌آور خود استفاده نمودند و خود را همیشه مدیون محبت‌ها و الطاف خالصانه آن بزرگواران می‌دانند؛ اما در این میان نقش آیت‌الله خوییرحمته‌الله برجسته‌تر و قابل توجه‌تر است. پرورش روح اجتهاد و تکوین فقهی و علمی ایشان، مرهون ۱۵ سال شرکت در دروس خصوصی و عمومی آیت‌الله‌العظمی خوییرحمته‌الله می‌باشد. هوش، پشتکار و استعداد معظم‌له، ایشان را مورد علاقه و توجه خاص اساتید و مراجع،

- شورای‌عالی حوزه‌های علمیه**

خبر ارتحال فقیه بزرگوار حضرت آیت‌الله‌العظمی آقای حاج سید محمدصادق حسینی روحانیرحمته‌الله موجب تألم و تأسف گردید.

آن فقیه معظم از نمونه‌های برجسته علم و تقوی و مرجعان پرتلاش معارف مکتب اهل‌بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام بودند و در عمر شریف خود، شاگردان بسیاری را تربیت کردند و آثار و تألیفات ارزشمندی به یادگار گذاشتند.

شورای‌عالی حوزه‌های علمیه، ضایعه درگذشت آن فقیه عالی‌مقام را به آستان مقدس حضرت بقیة‌الله‌الاعظم –ارواحنا فداه-، حوزه‌های علمیه و بازماندگان و بستگان گرامی آن‌مرحوم و همچنین به عموم مؤمنین و مقلدین آن عالم جلیل‌القدر تسلیت و تعزیت عرض نموده و از خداوند متعال برای آن فقید سعید علو درجات و برای بازماندگان صبر جمیل و اجر جزیل مسئلت دارد.

- آیت‌الله سعیدی تولیت حرم مطهر حضرت معصومهعلیها‌السلام**

آن بزرگوار و عالم جلیل‌القدر عمر پربرکت خود را در راه نشر، ترویج معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام و تربیت شاگردان فراوان و خلق آثار جامع مانند «فقه‌الصادق علیه‌السلام» سپری نمود.

- آیت‌الله‌اعراقی مدیر حوزه‌های علمیه‌کشور**

آن فقید سعید از بیت رفیع علم و جهاد و بیش از نیم‌قرن در تربیت شاگردان و تدریس فقه اسلامی واهل‌بیت علیهم‌السلام کوشا بودند و موسوعه فقهالصادقرحمته‌الله ایشان از آثار ارزشمند و حسنات ماندگار به‌شمار می‌آید.

این مصیبت را به رهبری معظم انقلاب اسلامی مدظله‌العالی و مراجع عظام تقلید دامت برکاتهم و حوزه‌های علمیه صاهنا الله عن‌الحدثان و بیت شریف و شاگردان ایشان تسلیت گفته، رفعت مقام و رضوان ربوبی و مغفرت واسعة الهی را برای آن فقیه گرانمایه و صبر جمیل و اجر جزیل برای بازماندگان محترم و بیوت وابسته از خداوند متعال خواستارم و روز تشییع ایشان حوزه علمیه قم و دیگر حوزه‌های علمیه تعطیل خواهد بود.

به‌خصوص مورد عنایت خاصه آیت‌الله خویی قرار داده بود.

با ورود آیت‌الله روحانی در دوران نوجوانی به نجف اشرف و شرکت در دروس آیت‌الله‌العظمی خویی، حوزه علمیه نجف اشرف، شاهد حضور یک نابغه با درک و استعداد شگرفی بود.

- تدریس**

ایشان تدریس دوره‌های مختلف علوم اسلامی را در همان ایام نوجوانی در صحن حرم مطهر حضرت امیرالمؤمنین علیعلیه‌السلام در نجف اشرف آغاز کردند. تقریر دروس حوزه توسط این نوجوان برای طلاب بزرگسال و میان‌سال و برای همگان حیرت‌آور و قابل تقدیر بود.

حضرت آیت‌الله روحانی پس از مدت کوتاهی که در دروس آیت‌الله‌العظمی خوییرحمته‌الله شرکت کردند، با تقریر دروس اصول و فقه استاد، آن دروس را برای عده‌ای از طلاب و علاقه‌مندان به دروس حوزوی، تدریس می‌کردند.
دیری نپایید که چونان خورشیدی در نجف اشرف درخشیدند و بسان درختی پربرگ و بار، برآمدند. ارتباط تنگاتنگ استاد و شاگرد تا آنجا ادامه یافت که بسیاری از شب‌های تعطیل، آن مرجع فقیدرحمته‌الله به حجراه آیت‌الله روحانی می‌آمدند و ساعت‌های مدیدی به بحث و بررسی مسائل علوم اسلامی می‌پرداختند. آیت‌الله‌العظمی خویی در سال ۱۳۶۰ (هـ. ق) هنگامی که آیت‌الله روحانی فقط ۱۵ سال بیشتر نداشتند، طی نامه‌ای بسیار مهم، عظمت علمی، قدرت و استنباط قوی، هوش و ذکاوت این نابغه بزرگ را تأیید و ستودند (متن کامل نامه که به دست‌خط مبارک آیت‌الله‌العظمی خویی می‌باشد، در سایت اینترنتی آیت‌الله‌العظمی روحانی و در کتاب‌های زندگینامه که به زبان عربی و فارسی در لبنان به چاپ رسیده است، موجود است). معظم‌له به تأیید و مکتوب مهم مراجع و اساتید بزرگوارشان در سن ۱۴ سالگی به درجه اجتهاد نائل آمدند.

ایشان در اواخر سال ۱۳۲۹ (هـ. ش) وارد قم شدند و در اوایل سال ۱۳۳۰ (هـ. ش) به تدریس دروس خارج فقه و اصول در صحن مطهر حضرت معصومه علیها‌السلام پرداختند. اغلب شاگردان، پرورش‌یافتگان و حلقه‌نشینان منبر تدرییشان، از مدرسین نام‌آور، فضلا و دانشمندان حوزه هستند.

در دیدار دبیر ستاد حقوق بشر کشور عنوان شد

شناخت «حقوق بشر» در گروی شناخت «حقیقت انسان» است

دکتر کاظم غریب‌آبادی دبیر ستاد حقوق بشر کشور، با سفر به شهر مقدس قم، با آیت‌الله‌العظمی جوادی آملی و آیت‌الله حسینی بوشهری رئیس شورای عالی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، به صورت جداگانه دیدار و از رهنمودهای ایشان درباره حقوق بشر بهره‌مند شد.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی در دیدار دکتر غریب‌آبادی، که ۲۲آذر در بیت معظم‌له انجام شد، اظهار کردند: مردم ایران، مردمی بزرگ و بزرگ‌زاده هستند و عظمت ملت برای ما سرمایه است و باید حرمشان حفظ شود.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی بنیاد بین‌المللی علوم و حیاتی‌ان اسراء، این مرجع تقلید بیان کردند: یک نمونه از بزرگی و جلال و شکوه ملت بزرگ ایران، این بود که حتی پس از پذیرش قطعنامه، صدام عملیات مرصاد را بر علیه ایران انجام داد؛ اما پس از حمله صدام به کویت که همه کشورها بر علیه عراق شدند، به ما هم گفتند: شما در ۸ سال جنگ خود خیلی آسیب از صدام دیده‌اید، شما نیز از شرق چند گلوله‌ای به آنها پرتید؛ اما ملت ایران این کار را انجام نداد؛ درحالی‌که این مطلب را هیچ‌کس به ملت نگفته بود که این کار را نکنید؛ بلکه بزرگی و عظمت ملت ایران در اینجا نشان داده شد.

معظم‌له تصریح کردند: هیچ حقی را نباید از مردم کم گذاشت. خداوند در قرآن می‌فرماید: ﴿لَا تَخْسُوا النَّاسَ اَخْشَاءُ هُمْ﴾؛ ما نه کلمه‌ای از شیء جامع‌تر داریم و نه کلمه‌ای از اشیاء که جمع شیء است، کامل‌تر داریم. فرمود: هیچ چیزی از مردم را کم نگذارید، با هرکسی تعهد کردید، با هرکسی معامله یا تجارتي کردید، با هرکسی قول دادید و پیمانی بستید، کم نگذارید؛ اگر می‌خواهید سخنرانی کنید، بدون مطالعه نروید، اگر معلم کلاس دانشگاه یا حوزه هستید، بدون مطالعه نروید؛ یعنی هرچه که حق دیگران است، باید کاملاً ادا بشود.

حضرت آیت‌الله جوادی آملی، درباره شناخت حقوق بشر، بیان کردند: ما باید اول انسان را بشناسیم تا حقوقش را بشناسیم. یکی از پربرکت‌ترین دامنه‌های حقوق بشر این است که آیا بشر یا مردن می‌پوسد یا از پوست به در می‌آید؟! ما خیال می‌کنیم، مرگ پوسیدن است؛ درحالی‌که مرگ از پوست به در آمدن است نه پوسیدن. روح بعد از مردن ثابت است نه ساکن. ماییم که هستیم که هستیم!

ایشان در بخش دیگری از سخنان خود، ابراز کردند: حدیثی از امام صادق علیه‌السلام هست که حضرت می‌فرماید: اگر انسان سوار یک مرکوبی شد، باندان این حیوان چندین حق بر راکب دارد: اول اینکه اگر به آب رسید، به عجله نگذرد که شاید تشنه باشد؛ اگر به علف‌زار رسید، به‌سرعت نگذرد که شاید گرسنه باشد؛ اگر حیوان تند رفت و راکب خواست، شلاق بزند، آن تازیانه را به پهلوی حیوان بزند، نه به‌صورت او!؛ این دینی که برای حیوان آبرو قائل است، آیا برای بشر حرمت قائل نیست؟! آیا این دین پوسیدنی نیست؟!

- تأکید بر مطالبه‌گری امت اسلامی درباره تضمین حقوق بشر با منطبق‌را دادن مشترکات اسلامی**

به گزارش روابط عمومی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، آیت‌الله حسینی بوشهری نیز در دیدار دبیر ستاد حقوق بشر کشور با وی، دین را سرشار از آموزه‌های حقوق بشری توصیف کرد و ابراز داشت: حقوق بشر امر نوظهوری نیست، بلکه ادیان الهی و به‌خصوص دین اسلام، علاوه بر حقوقی که برای مسلمانان در نظر گرفته برای انسان با هر دین و مذهبی حقوقی را قرار داده و جامعه اسلامی و مسئولان را به رعایت آن سفارش کرده است.

رئیس شورای عالی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ضمن اشاره به تعدادی از آیات و روایات مرتبط با رعایت حقوق بشر در اسلام، افزود: متأسفانه کشورهای اسلامی گام‌های لازم را در جهت روشنگری و تبیین حقوق بشر بر نداشته‌اند. بنابراین لازم است جمهوری اسلامی ابتکار عمل را در دست گرفته و ضمن هم‌افزایی با سایر کشورهای اسلامی، عهده‌دار این مهم شود. به‌خصوص زمانی که مدعیان دروغین در کشورهای استکباری نه‌تنها حقوق مسلمانان را رعایت نمی‌کنند، بلکه حقوق شهروندان خود را زیر پا می‌گذارند.

امام جمعه قم مطالبه‌گری را امری بسیار مهم در مقابله با کشورهای مدعی حقوق بشر ارزیابی کرد و اظهار داشت: اسلام در زمینه حقوق بشر دست برتر را دارد. فلذا امت اسلامی باید با منبنا قرار دادن قرآن و مشترکات، تضمین حقوق بشر را از کشورهای مدعی‌ان مطالبه کند. چراکه از برخورد منفعلانه نتیجه‌ای به دست نخواهد آمد. اینها اعلامیه جهانی حقوق بشر را دستاویزی برای اقدامات منفعت‌طلبانه خود و اعمال سیاست‌های خود قرار داده‌اند.

وی شیوه دشمنان در مواجهه با امت اسلامی را کم‌رنگ جلوه دادن نقاط قوت و برجسته کردن نکاتی که در نظر آنها مورد پذیرش نیست عنوان کرد و گفت: خود آنان نقاط ضعف به مراتب بیشتری دارند. باید در ضمن تولید محتوای مناسب، به تبیین حقوق بشر اسلامی، در سطح جهان بپردازیم و احکام اسلام را تهیه و به دنیا معرفی کنیم.

عضو خبرگان رهبری ادامه داد: این کشورها با معیارهای دوگانه عمل می‌کنند هر کشوری که تسلیم آنان باشد هر چنانی که در آن انجام می‌شود نادیده می‌گیرند ولی کشورهایایی که حاضر نیستند تسلیم سیاست‌های آنان باشند، با حربه مجامع بین‌المللی که عملاً اختیاری از خود ندارند به محکومیت آنان می‌پردازند و علیه آنان قطعنامه صادر می‌کنند. وی در بخش پایانی صحبت‌های خود، خواستار انعکاس مقایسه‌ای از باورها و عملکرد امت اسلامی در برابر دولت‌های غربی در مسئله حقوق بشر شد و حوزه علمیه را آماده هرگونه همکاری در زمینه حقوق بشر اسلامی عنوان کرد.